

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. כולן לשון ערבות הן בר מתן לו ואני נותן.....1
- ב. לא מיפטר לזה מיניה דמלוה עד שישא ויתן ביד.....2
- ג. המלוה את חברו ע"י ערב לא יפרע מן הערב וקי"ל לא יתבע ערב תחלה.....3
- ד. ההוא ערבא דיתמי דפרעיה למלוה מקמי דלודעינהו ליתמי ... אימר צררי אתפסיה
3
- ה. כשהייב מודה אי נמי דשמתוהו ומת בשמתיה.....4
- ו. ערב שהיה שפר חוב יוצא מתחת ידו אינו גובה ואם כתוב בו התקבלתי ממך גובה
4
- ז. ההוא ערבא דעובד כוכבים דפרעיה לעובד כוכבים מקמי דלתבעינהו ליתמי ... עובדי
כוכבים כיון דדינייהו בתר ערבא אזלי אי לאו דאתפסיה צררי מעיקרא לא הוה מקבל ליה
5
- ח. איזהו רשע ערום זה המשיא עצה למכור בנכסי' כרשב"ג בנו שאני וצורבא מרבנן
שאני ... ערב דכתובה דברי הכל לא משתעבד ... והלכתא ערב בין אית ליה ובין ליה
משתעבד בר מערב דכתובה דאע"ג דאית ליה לבעל לא משתעבד מאי טעמא מצוה הוא
דעבד ולא מידי חסרה.....5
- ט. שכיב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי נאמן הזקה אין אדם עושה
קנוניא על הקדש.....7
- י. שכיב מרע שאמר מנה לפלוני בידי אמר תנו נותנין לא אמר תנו אין נותנין ... אדם
עשוי שלא להשביע את בניו.....9

דף קעד.

א. כולן לשון ערבות הן בר מתן לו ואני נותן

כבר התבאר במסכת גיטין דף ג. ולעיל דף קעג. ששלשה סוגי ערבים הם,
ערב סתם, ערב קבלן וערב שלוף דו"ן.

ערב סתם, אין המלוה יכול לתבוע ממנו אלא לאחר שתבע את הלוח ולא
שילם לו;

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ערב קבלן, יכול המלוה לתבוע ממנו, אף על פי שלא תבע מן הלוח.

ערב שלוף דויז, אין המלוה יכול לתבוע מן הלוח כלל כי אם מן הערב.

ערב סתם מתחייב בכל לשון שמשמעו קבלת ערבות¹, כגון אני ערב, אני פורע, אני חייב וכיוצא בזה כמו שיתבאר להלן.

ערב קבלן² אינו מתחייב אלא בלשון תן לו ואני נותן לך³, ויש אומרים⁴ שהוא הדין אם אמר תן לו ואני קבלן, וכן בשאר לשונות כל שאינו מזכיר לשון הלואה כלפי הלוח ולא לשון פרעון כלפי עצמו⁵, דינו כערב קבלן.

ב. לא מיפטר לוח מיניה דמלוה עד שישא ויתן ביד

כבר התבאר לעיל דף קעג: שערב קבלן⁶ שנשא ונתן ביד, דהיינו קיבל המעות מיד המלוה ונתנם ללוח⁷, אין המלוה יכול לתבוע את הלוח, אלא צריך לתבוע תחלה את הערב⁸, ואם אין לערב גובה מהלוח או מלקוחות שלו, אבל כשלא נשא ונתן ביד יכול המלוה לגבות מן הלוח אפילו ממשועבדים, אף על פי שיש לערב קבלן נכסים בני חורין. ויש אומרים שהוא הדין בערב סתם שנשא ונתן ביד אינו יכול לתבוע מן הלוח תחלה⁹.

¹ שו"ע ונו"כ חו"מ קכט יח

² שו"י ונו"כ שם יז

³ ואם הוא לאחר מתן מעות צריך שיאמר מה שנתת לזה אני נותן, וגם צריך קבלת קנין.

⁴ רמ"א שם, ודעת המחבר שגם לשון זה אינו מועיל אלא כערבות סתם.

⁵ ועי' קצה"ח סימן קל סק"ג בשם התומים שאם כתב הלוח לערב הריני משעבד עצמי ונכסי מעכשיו שכל זמן שתפרע אותו חוב למלוה כאילו קיבלתי ממך המעות, נעשה בזה ערב קבלן, והקצה"ח חולק, שלשון זה מועיל לגבי השעבודים שבין לוח לערב, אבל אין בזה לשעבד את הערב למלוה.

⁶ שו"ע ונו"כ שם יט

⁷ שקיבל עליו קבלנות בלשון המועיל וגם נשא ונתן ביד, וכתב בנה"מ ס"ק יג דלא מיקרי נשא ונתן ביד אלא כשלקח בשם עצמו, או בסתם, אבל כשהוא שליח הלוח, או שהמלוה עשאו שליח להוליך המעות ללוח, הרי זה כאילו קיבלן הלוח עצמו, דשלוהו של אדם כמותו. ועוד כתב שאם קנה סחורה בהקפה בקנין המועיל ואח"כ לקח הערב הסחורה מיד המוכר ונתנה ללוקח, אין לו דין נשא ונתן ביד, כיון שהחוב כבר חל משעת הקנין, עיין שם.

⁸ אע"פ שיש ללוח נכסים בני חורין, ואף על פי שהקבלן יחזור ויגבה מן הלוח, תיקנו כך שלא יטרוף מלקוחות של לוח קודם שישבע הקבלן שאין לו נכסים, סמ"ע ס"ק מא.

⁹ שו"ע ונו"כ שם יט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ג. המלוה את חבירו ע"י ערב לא יפרע מן הערב וקי"ל לא יתבע ערב תחלה

עוד התבאר שם. שהמלוה שבא¹⁰ לגבות חובו מן הערב, אם הוא ערב סתם לא יתבע את הערב תחלה, ואפילו אין ללוה נכסים ידועים ולערב יש אפילו נכסי הלואה זיבורית ושל הערב בינונית, אינו יכול לגבות מן הערב עד שיתברר בבירור גמור שאין ללוה ממה לפרוע.

כשנתן הלוה שיק והוחזר השיק, אינו יכול משום כך לתבוע מן הערב, שהרי אין זה בירור גמור שאין לו, ואף כשהוברר שאינו יכול לפרוע נראה מדברי הפוסקים שבערב סתם צריך לתבוע את הלוה בב"ד, ורק אם לא יוכלו ב"ד להוציא ממנו נותנים לו רשות לגבות מהערב¹¹.

ד. ההוא ערבא דיתמי דפרעיה למלוה מקמי דלודעינהו ליתמי... אימר צררי אתפסיה

מת הלוה ופורע הערב למלוה¹², יש אומרים¹³ שאינו יכול לגבות מהיורשים, אלא אם כן הוברר בבירור גמור שלא פרע הלוה בחייו, כמו שיבואר להלן, שאם לא הודיעים יש ריעותא לפנינו ואמרינן בודאי צררי אתפסיה. אבל אם הודיע ליורשים שהוא עומד לפרוע החוב¹⁴, מוטל עליהם לברר שפרע, ויש אומרים¹⁵ שבכל אופן יכול לגבות מן היורשים כשהם גדולים¹⁶.

דף קעד:

¹⁰ שו"ע ונו"כ קכט ח

¹¹ פתחי חושן חלק א פרק יד הערה ג

¹² נראה דהיינו כשפרע לאחר שמת הלוה, אבל פרע קודם שמת לכו"ע יכול לגבות מן היורשים, שאין כאן ריעותא לפנינו וכמ"ש הסמ"ע בדעת הרמב"ם.

¹³ שו"ע ונו"כ קל ו

¹⁴ וכתב הרמ"א סימן קל סוף סעיף ז שאם כפאו ב"ד לפרוע הוי כהודיעם

¹⁵ רמ"א שם

¹⁶ כשהם גדולים, ומסיים הרמ"א כשהשטר בידו, ובש"ך משמע דה"ה במלוה על פה לאחר שמברר שאמנם פרע למלוה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ה. כשחייב מודה אי נמי דשמתוהו ומת בשמתיה

מת הלוח¹⁷ וקדם הערב ופרע למלוה קודם שהודיע ליורשים, אם נודע לנו שלא פרע הלוח שטר חוב קודם מותו, כגון שהודה הלוח קודם מותו שלא פרע, או שנידוהו על שלא פרע ומת בנידויו, או שעדיין לא הגיע זמן הפרעון, הרי זה חוזר וגובה מהיורשים מה שפרע בשבילו אפילו הם קטנים, ואם אין שם אחד מאלו הדרכים אינו חוזר על היתומים קטנים. לדעה השניה נ"ל ולראשונה אף על הגדולים אינו חוזר.

ו. ערב שהיה שטר חוב יוצא מתחת ידו אינו גובה ואם

כתוב בו התקבלתי ממך גובה

שילם הערב¹⁸ למלוה אינו יכול לגבות מן הלוח עד שיוכיח שנעשה לו ערב כדין¹⁹, ויש אומרים²⁰ שבערב סתם צריך שיאמר לו הלוח שישלם עבורו, אבל במה שביקש ממנו להיות לו ערב אינו מתחייב לשלם לו, אלא אם כן תבע המלוה את הלוח בדין ולא נמצאו לו נכסים וחייבו את הערב לשלם²¹.

ולפיכך אין הערב גובה מהמלוה עד שיביא עדים שפרע בשבילו, אבל כל זמן שאין לו עדים אינו גובה ממנו כלום, אפילו אם שטר החוב בידו אינו מועיל לו לגבות ממנו כלום, שיכול לומר פרעתי למלוה והחזירו לי וממני נפל ומצאתו, או לא פרעתי עדיין למלוה ונפל ממנו ומצאתו, או הפקידו בידך, או יכול לומר פרעתיך, כי אין שטר החוב שבידו ראייה לעשותו מלוה בשטר, שמתחלה לא נכתב השטר להיות לראייה אלא למלוה לא לערב. ואם

¹⁷ שו"ע ונו"כ שם

¹⁸ שו"ע ונו"כ שם ג

¹⁹ כגון שמפורש הערבות בשטר או שמודה לו, דאל"כ הרי זה כפורע חובו של חבירו

²⁰ שו"ע שם סעיף ב בדעה ראשונה (ולדעה שניה חייב בכח"ג), וכפירוש הסמ"ע והש"ך שם דלא כמשמעות השו"ע שאפילו נתערב מאליו, לדעה שניה חוזר וגובה ממנו. ובשיטת השו"ע כתב הנה"מ סק"ד שדוקא בפורע שלא מדעתו ולא נתערב לו כלל, שאינו מצילו רק מהיזק הוי כמכריח ארי מנכסי חבירו, אבל כשנעשה ערב בעבורו, כיון שהמלוה לא רצה להלוות לו עד שנעשה לו ערב ונתן לו מעותיו מחמת הערב, נמצא מרויח על ידו ממון, וחייב לשלם לו. אלא שמדברי הנה"מ משמע דהיינו כשנתחייב הערב בדין, ואילו מלשון השו"ע משמע שאפילו נתערב מאליו וגם פרע מאליו חייב לשלם לו, ועי' גדו"ת שער לה ח"א אות לא, וצ"ע.

²¹ ובזה לכו"ע חייב הלוח, כיון שביקש ממנו שיערב לו ובע"כ חייב היה לפרוע.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסנת בבא בתרא

כתב המלוה לערב קבלתי ממך דמי החוב, מהני ליה לגבות מהמלוה שלא יוכל לומר פרעתי למלוה או מן המלוה נפל ומצאתו או הפקידו בידך, וכגון שמפורש הערבות בשטר או שהלוה מודה בו, דאם לא כן מה אנו יודעין שהוא ערב.

ז. ההוא ערבא דעובד כוכבים דפרעיה לעובד כוכבים מקמי דלתבעינהו ליתמי ... עובדי כוכבים כיון דדינייהו בתר ערבא אזלי אי לאו דאתפסיה צררי מעיקרא לא הוה מקבל ליה

ואם היה המלוה²² גוי וערב לגוי בשביל אביהם לפרעו, בכל ענין אינו נפרע מהיתומים, דאיכא למיחש שמא אביהם התפיש צררי לערב כנגד החוב שנכנס להיות ערב, ומפני כך פרע זה מדעתו קודם שיודיע את היתומים, דאמרינן מפני שדרך הגוים שתובעים לערב תחלה לפיכך לא נכנס לערב עד שהתפיסו צררי ולכך פרעו.

אבל אם הודיעם שהגוי תובעו והרי הוא נותן לו, לא היישינן לצררי וחייבין לשלם, שאין דרך להתפיש צררי כדי שיתערב בעדו אם אין כאן הוכחה, מיהו צריך להביא ראיה שפרעו, ואם כפאו אותו בי"ד לפרוע הוי כאילו הודיעם.

ח. איזהו רשע ערום זה המשיא עצה למכור בנכסי' כרשב"ג בנו שאני וצורבא מרבנן שאני ... ערב דכתובה דברי הכל לא משתעבד ... והלכתא ערב בין אית ליה ובין לית ליה משתעבד בר מערב דכתובה דאע"ג דאית ליה לבעל

²² שו"ע ונו"כ שם ז לבוש וסמ"ע שם

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

לא משתעבד מאי טעמא מצוה הוא דעבד ולא מידי

חסרה

כבר התבאר במסכת גיטין דף נ. הערב לאשה²³ בעיקר כתובה ותוספת, אינו מתחייב אפילו בקניין²⁴, ואפילו אם יש נכסים לבעל שנוכל לומר ודאי סמך על אלו הנכסים ושיעבד עצמו, אפילו הכי לא משתעבד²⁵.

אבל הערב לאשה בעד הנדוניא שהיא נותנת לחתן הרי זה כערב דעלמא שהרי חסרה ממון²⁶. במה דברים אמורים באשה דעלמא, אבל הערב לכלתו בשביל כתובתה, מתחייב בקניין אפילו אין נכסים לבנו, שהאב לגבי הבן משעבד עצמו. ויש אומרים²⁷ שבקנין כל ערב משתעבד אפילו אינו קבלן, ולכלתו משתעבד אפילו בלא קניין.

וכל זה בערב סתם, אבל בקבלן שאמר לה הנשאי לזה ואני קבלן, או אני אתן לך, משתעבד אפילו בלא קניין, ואפילו לאשה דעלמא, שהרי זה כמו ערב בשעת מתן מעות דמשתעבד לכל אפילו בלא קניין²⁸.

²³ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קב ו

²⁴ טעם הרמב"ם ביאר המ"מ דס"ל דכל ערב אסמכתא הוא אפילו בקנין אלא משום בההיא הנאה דמהימן ליה ומוציא ממון ע"פ וכאן לא הוציאה האשה ממון ע"פ הערב וגרע מערב שלא בשעת מתן מעות דהתם כבר היה שם הסרון ממון למלוה. ח"מ שם ית. וס"ל קנין לא מסלק אסמכתא. ב"ש שם יט

²⁵ דאמרינן הואיל ולא מידי חסרה לאשה אינה מכוין אלא לטובתה דטב למיתב טן דו, הרי מצוה קעביד שעל ידי ערבותו הם מתרצים לזיווג, ולא היה דעתו לפרוע אלא כדי לזווגם ולא שיעבד נפשיה. לבוש שם. וכתב בהגהות מרדכי דגיטין וז"ל ב' טעמים קאמר חדא דמצוה קעביד ועוד דלאו מידי חסריה ופעמים שנעשה זה בלא זה כגון שנעשה ערב לנכסי צאן ברזל בשעת נישואין דחסריה ממון אבל מצוה קעביד ואי נעשה ערב לאחר נישואין מן הכתובה ובקנין דערב שלא בשעת מעשה בעי (קנין) התם לאו מידי חסריה אבל מצוה ליכא כיון דכבר נעשו הנישואין ואי בעינן הנהו תרי ביחד א"כ בהנהו תרי מילי דפרישית דליכא אלא חדא משתעבד שפיר עכ"ל. ט"ז שם ז

²⁶ ח"מ שם יז

²⁷ דעת הראב"ד דבכל קנין אין בו אסמכתא ולא גרע אשה מערב שלא בשעת מתן מעות דמהני קנין. ח"מ שם יח. ולדעת הראב"ד קנין מסלק אסמכתא. ב"ש שם יז

²⁸ וערבות שלנו אף שכותבין עתה ערב קבלן בעד הנדוניא וקבלן משתעבד לכתובה וה"ה לנדוניא מ"מ היה יכול לומר קודם החתונה אני חוזר בי ואל תנשאו זה לזה, ואין כאן ערבות לא לאשה בכתובתה ולא לחתן בעד נדונייתו, וכמו שנתבאר בטור ח"מ ריש סי' קלא ע"כ צריך לו' שהטעם משום בושט, ומה שמרגל' בפומא דאינשי כל שמעמיד לו הכלה פטורה מן הערבות הוא טעות בידם דסוף סוף הוא מבייש וכשם שהקנס חל על אבי הכלה כשאינו נותן לו הנדן ה"ה חל על הערב. ח"מ שם יט

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

יש אומרים שערב לחתן בעד הנדונייא כלומר שערב שיתנו לו הנדונייא, הוי כמו ערב לאשה בעד הכתובה²⁹. ויש חולקין ואומרים דערב נדונייא משתעבד כשאר ערב³⁰, אולם כל זמן שלא נשאה יכול לחזור בו אפילו לאחר הקנין.

אולם גם³¹ כשהערב מתחייב, אם נתגרשה אינו חייב לשלם אלא אם כן ידירנה בעלה הנאה על דעת רבים שלא תוכל לחזור ולהנשא לו. שאל"כ יש חשש שיעשו הזוג קנוניא ביניהם שיגרשנה ותגבה הכתובה ויחזור וישאנה³².

ואסור לאדם שישיאנו עצה שיגרשנה כדי שתגבה הכתובה מהערב, דשמא לא ידירנה הנאה ויחזירנה. מיהו אם האב ערב לכלתו כנגד בנו והבן תלמיד חכם והשעה דחוקה לו ואין האב מהנהו מנכסיו, מותר להשיאו עצה לגרש כדי לגבות הכתובה מהאב

ט. שניב מרע שהקדיש כל נכסיו ואמר מנה לפלוני בידי

נאמן חזקה אין אדם עושה קנוניא על הקדש

²⁹ דמצוה קעביד ולא מידי חסריה לחתן כמו באשה. אף על גב דלא שייך גבי דידיה טעם דטב למיתב טן דו. ח"מ שם יט

³⁰ כי דוקא במנה ומאתים דאין שם חסרון כים אינו משתעבד אבל בעד הנדונייא הוה כמו שאר חוב. ט"ז שם ח דהא הוא מתחייב לה בהרבה דברים שהבעל מתחייב לאשתו ולא שייך גבי דידיה טב למיתב טן דו ח"מ שם יט

³¹ שו"ע ונו"כ שם ז

³² וסיים השו"ע שאסור לאדם להשיא לזוג עצה זו להוציא ממון מהערב כשאינו יודע מהלכה זו, אא"כ הוא ערב לכלתו והבן הוא ת"ח, והאב אינו מהנהו מנכסיו, מותר להשיאו עצה זו, ע"כ, ונראה דאירי שהאב יש לו נכסים כדי ליתן לבן ואינו רוצה ליתן, שיש בו צד חיוב לההנות לבנו ת"ח, ולכן מותר לעשות כן, וכתב הח"מ (ס"ק כא) שאם האב יודע יכול להדירה הנאה קודם שישלם הכתובה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

בריא שהקדיש³³ כל נכסיו אינו נאמן לומר לאחר שהקדיש³⁴ שיש עליו חוב לפלוני או חפץ זה הוא של פלוני, שמא יעשה קנוניא על הקדש³⁵, ואפילו בע"ה בשטר אינו גובה אלא כדרך שגובים ממשועבדים³⁶.

³³ שו"ע ונו"כ רנה ג

³⁴ וכתב הסמ"ע סימן רנה סק"ח דאיירי לאחר כדי דיבור אפילו עסקין באותו ענין, אבל בשכ"מ כה"ג נאמן, כמ"ש להלן, ובס"ק יד הביא הסמ"ע דברי הלבוש שאפילו תוכ"ד אינו יכול לחזור, ותמה הסמ"ע דבכל דבר קיי"ל דתוכ"ד כדיבור דמי, והש"ך סק"ה האריך בדברי הפוסקים דיש דס"ל כדעת הלבוש, ומ"מ מסיק לדינא דאף בהקדש תוכ"ד כדיבור דמי, ובקצה"ח האריך ג"כ בהלכה זו והביא מכמה ראשונים דס"ל דלא מהני חזרה בהקדש תוכ"ד, ומדברי תוס' מבואר הטעם משום דאמירתו לגבוה כמסירה להדיוט, ואף על גב דגם גבי מסירה להדיוט מהני חזרה תוכ"ד, וכמ"ש בשו"ע סימן קצה סעיף ז, היינו טעמא משום דמסירה לחוד בלא אמירה אינו קנין, וגם אמירה לחוד אינו קנין, ולכן מהני תוכ"ד לחזרה מהאמירה, וממילא נשאר כמסירה בלא אמירה, אבל בהקדש אמירה לחוד הוי קנין, ומסיק הקצה"ח לדינא דלא מהני חזרה תוכ"ד, ומ"מ בהקדשות שלנו לעניים שאין בהם קדושת הגוף, והרי בנודר לעניים לא אמרינן אמירה לגבוה, ואינו אלא נדר שצריך לקיימו, לא עדיפא מנזירות דמהני חזרה תוכ"ד, עיין שם, וגם בנה"מ סק"א מסיק דאיירי אפילו תוכ"ד, עיין שם, ועי' בדבריו בסק"ג, ועי' להלן בדין שכ"מ.

ובפתי"ש סק"ג כתב בשם שו"ת ושב הכהן סימן יח שכתב שגם בהקדש צדקה לעניים אמרינן אמירתו לגבוה וכו', ולכן אינו יכול לחזור, וציין שם לכמה מקומות שדנו בדבר זה אי אמרינן בצדקה לעניים אמירתו כמסירתו להדיוט, עיין שם, ועי' צדקה ומשפט פרק ד.

ובקצה"ח סימן רנב סק"ה כתב דבצדקה לעניים לא אמרינן אמירתו לגבוה כמסירה להדיוט, ואין עליו אלא חובת קיום הנדר, ומעשה בא לידו במי שנדר ליתן מעשר כספים והילק מקצת בחייו, וקודם מותו צוה שיתנו המעשר שנדר בחיים, והעלה שאין בצואתו כלום, דכיון שמת אין על היורשים חוב לקיים נדרו, ואפילו מדין מתנת שכ"מ אין כאן, שלא תיקנו מתנת שכ"מ ככתובין וכמסורין אלא כשנותן בתורת מתנה, אבל מה שמצוה מחמת קיום הנדר לא תיקנו, וכמ"ש התוס' למ"ד מלוה ע"פ אינו גובה מן היורשים דכל שנותן מחמת מלוה אינו בכלל מתנת שכ"מ, ועוד כתב עפ"י דבריו בסימן רנ סק"י שבמקנה מהיום ה"ז כמתנת בריא, וה"ג הוי כמקנה מהיום ואין בזה משום מתנת שכ"מ, ומ"מ כתב שמשום מצוה לקיים דברי המת כופין את היורשים, עיין שם, ובנה"מ שם סק"ג הולק, וכתב דכיון שאין עליהם חיוב לקיים הנדר, אין זה חובה, וממילא יש בזה משום מתנת שכ"מ, וגם הקצה"ח הביא דעת כמה פוסקים שהייבים לקיים צואתו.

³⁵ עי' ש"ך סק"ו שהאריך בזה והביא מדברי הראשונים דאיירי כשנדר ע"ד רבים, או שכבר מסרו ליד גזבר, דלא מהני שאלה (עי' צדקה ומשפט פרק ד), אבל באופן דמהני שאלה אין חוששין לקנוניא, שאם רוצה לחזור בו למה לו קנוניא, הרי יכול לישאל עליו, עיין שם, ובקצה"ח סק"ג כתב דבנ"ד אינו מועיל במה שיכול לישאל, דלא אמרינן כן אלא לענין איסורים שבידו הוא וע"א נאמן באיסורים, אבל בממון כשאומר ממון זה של פלוני אינו נאמן אלא במינו ממש, והא דאי בעי מיתשל אינו מינו ממש, כמ"ש הראשונים שלחזור כדיבור קל יותר מלישאל, עיין שם, ועי' נה"מ סק"ב, ועי' להלן מדברי הש"ך סק"ח שפסק שאינו נאמן במינו דשאלה, ועי' שער משפט סימן פא סק"ח.

³⁶ והיינו שצריך לקיים השטר וגם ליטבע שלא פרעו.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

שב"מ שהקדיש כל נכסיו³⁷, ובשעה שהקדיש אמר מנה לפלוני בידי נאמן³⁸, אם אמר תנו³⁹, ואם לא אמר תנו אין נותנים⁴⁰, אא"כ היה בידו שטר מקוים⁴¹.

אבל אם לאחר שהקדיש אמר מנה לפלוני בידי, אף על פי שאמר תנו אין נותנים לו⁴², ואם יש בידו שטר מקוים גובה בשבועה מהפודה אבל לא מהקדש⁴³.

י. שניב מרע שאמר מנה לפלוני בידי אמר תנו נותנין לא אמר תנו אין נותנין ... אדם עשוי שלא להשביע את בניו

אמר מנה⁴⁴ לפלוני בידי, אם אמר תנו נותנים, אבל לא אמר תנו אין נותנים, שמא לא אמר כן אלא כדי שלא יאמרו על יורשיו שהם עשירים⁴⁵ (והיינו טענת שלא להשביע את בניו).

³⁷ שו"ע ונו"כ שם

³⁸ ולא חיישינן לקנוניא, שאין שב"מ עושה קנוניא, שאין אדם הוטא ולא לו, ומ"מ יש עדיין חשש שלא להשביע, ובוה מחלק להלן בין אמר תנו ללא אמר תנו, ועיי' שער משפט סק"ב, ועיי' פת"ש סימן קד ס"ק יא בשם שו"ת פמ"א ח"ב סימן צב.

³⁹ שבזה אין לחוש לשלא להשביע, וכתב השו"ע שנוטל בלא שבועה, כיון שאמר בשעה שהקדיש, וכתב בבאה"ג שאפילו אין לו שטר כלל, דהוי כאילו לא הקדיש אותה מנה ואין זה מוציא מהקדש, ועיי' סמ"ע ס"ק יד מ"ש על דברי הלבוש.

⁴⁰ דחיישינן שלא הודה אלא שלא להשביע, ואף על גב דאין לחוש כאן לשלא להשביע את בניו, שהרי ממ"נ לא ישאר לבניו כי אם להקדש או לאותו פלוני, מ"מ יש חשש שאומר כן שלא להשביע את עצמו, ואף על פי שהולך למות, מ"מ לפעמים יש שהיה מתנהג כמתרושש, ועתה יאמרו עליו שהיה לו הון רב, סמ"ע עפ"י דברי הגמרא.

⁴¹ ונוטל מהקדש עצמו בלא שבועה, מפני הצוואה

⁴² דבשעה שהקדיש חל ההקדש, ואינו יכול להוציא מהקדש בלי שטר, ועיי' מהנ"א ה' צדקה סימן ד.

⁴³ שאז אינו אלא כשאר בע"ח כשבא לגבות מהקדש, ומבואר ברמ"א סימן קיז סעיף ז שאין גובין מהקדש בלא דמים, כדי שלא יאמרו הקדש יוצא לחולין בלא דמים, אלא יפדנו בדבר מועט ואח"כ יגבה, ומ"מ צריך לישבע שלא נפרע, כדין שאר בא לגבות מנכסים משועבדים.

⁴⁴ שו"ע ונו"כ רנה ב

⁴⁵ וכתב הסמ"ע דטוענים ליורשים טענת השבעה, ואף על גב דבסימן פא סעיף כא כתב השו"ע שאין טוענים טענת השבעה אם אינו טוען כן, היינו דוקא כשהוא עצמו לפניו ואינו טוען, אבל ליורשים טוענים כל מה שהיה אביהם יכול לטעון, ומשמע שאם עמד ורוצה לחזור באופן שאינו יכול, אין טוענים לו טענת השבעה, אבל הוא עצמו יכול לטעון כן, כדמשמע בסימן פא סעיף יד, ועיי' כנה"ג סימן לב כמה פרטים בדין טענת משמה ושלא להשביע.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

המודה מעצמו⁴⁶ בפני עדים דרך הודאה גמורה שהוא חייב לפלוני מנה, וכשבא פלוני לתבעו אומר איני חייב לך כלום, ומה שהודיתי לא היה אלא שלא להשביע את עצמי (שלא להראות עשיר), בין שהוא עני⁴⁷ ובין שהוא עשיר, בין שהוא בריא בשעת הודאה ובין שהוא שב"מ⁴⁸, נאמן⁴⁹.

כתב בפת"ש סק"א בשם שו"ת שבות יעקב ח"א סימן קע בדין מי שצוה לפני מותו שיתנו לפלוני מאתיים זוז שחייב לו מה שגזלו, והיורשים מוענים שאין אדם משים עצמו רשע, וכתב דודאי יכול לחייב עצמו בהודאת פיו אף על פי שמשים עצמו רשע, וכ"ש זה שצוה לפני מותו כדי להצדיק מעשיו ולשוב לפני מיתתו, אין זה בכלל משים עצמו רשע, והביא בשם שו"ת חו"י סימן רלא שמסתפק בזה, והשבו"י כתב שאין כאן מקום עיון כלל, עיין שם.

⁴⁶ רמ"א פא יד

⁴⁷ סמ"ע כתב דבעני הוי רבותא מפי משום דבלא"ה אין מחזיקים אותו כעשיר, ואפ"ה יכול למעון שלא להשביע, כדי שיחזיקוהו בעני יותר, ובשם הלוש כתב דבעשיר הוי רבותא מפי שאע"פ שהוא בלא"ה עשיר יכול לומר שלא להשביע יותר, והסמ"ע דחה דבריו.

בש"ך ס"ק לא כתב שהמודה במעות הלואה, אף על פי שהוא חייב לא מיקרי עני שהרי המעות בידו שלהוצאה ניתנו, ועפ"י כתב שאם הודה על פקדון שבידו והיו מחזיקים אותו בעני, שאף לדעת הפוסקים שהביא הש"ך ס"ק לה שאף בפקדון אמרינן שלא להשביע, מודים בזה שהיה מוחזק בעני שאינו יכול למעון שלא להשביע, שבפקדון לא חשוב כשלו להוציאו מכלל עני, וכ"ש לדעת הפוסקים דבהודאת פקדון לא אמרינן שלא להשביע, וקצת צ"ע באיזה סכום חשוב עשיר, שנאמר שבגלל אותו סכום יחשב כעשיר.

⁴⁸ וכתב הסמ"ע דאע"ג דלגבי טענת משטה אמרינן שאין אדם משטה בשעת מיתה, גבי טענת השבעה גם בשכ"מ אמרינן כדי שלא להשביע את בניו הודה לו, ובסמ"ע סק"ל כתב שאם אין לו בנים לא אמרינן שלא להשביע בשאר יורשים, והש"ך חולק, שאפילו אין לו כלל יורש אחר, כגון ההיא דאיסור גיורא, משמע בגמרא דאמרינן.

⁴⁹ וכתב הסמ"ע דאע"ג דבסימן רנה סעיף ב כתב השו"ע בשכ"מ שהודה דרך הודאה ולא היה חשש הערמה אין אומרים שלא להשביע, תירץ הסמ"ע דהתם איירי באחד האופנים שאינו יכול למעון שלא להשביע, והש"ך דחה דברי השו"ע בדעת הרמב"ם דהכא איירי בדרך הודאה, והש"ך סובר דשאני התם דאיירי בשכ"מ וכיון שהודה דרך הודאה לא אמרינן שלא להשביע, אפילו שלא בפני התובע, והתומים מתרץ דהא דסימן רנה איירי בשמת דלא מענינן שלא להשביע, אבל אם עמד וטוען שהודה כדי שלא להשביע, טענתו טענה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

